

*Szanowni Państwo,
przedstawiamy trzeci numer elektronicznego Biuletynu Informacyjnego „Dobry Klimat dla Powiatów”. Tytuł naszego biuletynu to jednocześnie nazwa projektu, który zaczął być realizowany we wrześniu ubiegłego roku.*

Wiodącym tematem najnowszego Biuletynu jest powietrze, a przede wszystkim wielka, pozytywna siła powietrza, którą można wykorzystać dla dobra człowieka i klimatu, w którym żyje.

Trochę miejsca poświęcamy na drugą część wywiadu z dyrektorem zarządzającym Community Energy Plus Ianem Smithem, naszym kornwalijskim partnerem w projekcie.

Ponadto prezentujemy wyniki badań Polaków na temat energii alternatywnych, publikujemy artykuł Andrzeja Kassenberga o energetyce rozproszonej oraz omówiona jest nowelizacja ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw. Prezentujemy także listę Lokalnych Inicjatorów Społeczeństwa Obywatelskiego.

Na koniec zamieszczamy ponownie mapkę powiatów, które przystąpiły do projektu.

Zapraszamy do lektury

Zespół Projektu „Dobry Klimat dla Powiatów”

Temat numeru - POWIETRZE

Janusz Gajowiecki

Pozytywna siła wiatru w gminie

SIŁA wiatru – siła pozytywnej energii odnawialnej, motor napędowy lokalnych samorządów, lokalnej przedsiębiorczości, bezpośrednie wpływy do budżetu, inwestycje komunalne. Te hasła w prosty sposób oddają ideę energetyki wiatrowej, która od kilku lat dynamicznie rozwija się w naszym kraju. Korzyści z rozwoju rozproszonych, odnawialnych źródeł energii najlepiej ocenia się nie tylko z poziomu globalnego bilansu energetycznego i ekologii, ale również – a może przede wszystkim – lokalnych samorządów. Krótko mówiąc, to gminy są głównym, bezpośrednim beneficjentem zysków z budowy wiatraków.

Wiatr, a bezpieczeństwo energetyczne

Energia elektryczna, stanowi siłę napędową większości działań podejmowanych przez człowieka i wspomaga rozwój gospodarczo – ekonomiczny kraju. W XXI wieku, ciężko sobie wyobrazić wykonywanie codziennych obowiązków bez energii elektrycznej, zasilającej większość urządzeń w domu, biurze czy miejscu odpoczynku. W czasach, gdy automatyzacja objęła prawie każdą dziedzinę naszego życia, nie wyobrażamy sobie funkcjonowania bez telewizji, automatycznej pralki czy telefonu. Z kolei brak zasilania powoduje całkowity paraliż.

Rosnące ceny energii, problemy z zaopatrzeniem w surowce energetyczne, spowodowały, iż bezpieczeństwo energetyczne kraju zostało uznane za priorytet gospodarczy i polityczny. Konieczność ochrony klimatu i redukcji gazów cieplarnianych oraz zobowiązania Polski w zakresie rozwoju energii z odnawialnych źródeł przyczyniły się do podjęcia przez polski rząd działań na rzecz wsparcia rozwoju czystych technologii wytwarzania energii.

W dniu 8 kwietnia 2008 roku w wyniku rozległej awarii energetycznej, kilkaset tysięcy mieszkańców województwa zachodniopomorskiego pozbawionych zostało prądu. W skrajnych przypadkach przywracanie dostaw energii trwało ponad 7 dni. Blackout spowodował niemal całkowity paraliż w codziennym funkcjonowaniu wielu firm, szkół, szpitali, organów administracji publicznej, banków. Odwoływano lekcje, egzaminy gimnazjalne, zaplanowane operacje w szpitalach. W wielu miejscach brakowało wody pitnej, w wielu domach ogrzewanych prądem temperatura spadła do kilku stopni. W Zakładach Chemicznych Police brak energii groził katastrofą z powodu możliwości wybuchu nieschładzanych zbiorników z amoniakiem. Strat finansowych spowodowanych przez awarię nikt nie był w stanie nawet oszacować.

W kwietniu 2008 roku tylko jedna gmina w województwie zachodniopomorskim łagodnie przeżyła blackout – to „wietrzna” gmina Wolin, .

- Już na drugi dzień po zerwaniu najważniejszych magistrali w regionie, w naszej gminie udało się przywrócić dostawy prądu - wspominał w wywiadzie prasowym Eugeniusz Jasiewicz burmistrz Wolina. – Nasze parki wiatrowe zasilają między innymi port w Świnoujściu. Gdyby nie wiatr, sytuacja mogła grozić prawdziwym paraliżem tego nadmorskiego miasta.

Warto zauważyć, że budowa nowoczesnych farm wiatrowych wiąże się z modernizacją lokalnych sieci energetycznych. Dzięki połączonym inwestycjom powstaje sprawna i niezawodna infrastruktura.

Blżej ekologii blżej człowiekowi

Rozwiązań technologicznych w zakresie bezemisyjnej produkcji energii jest wiele - woda, słońce, wiatr, energia pływów, geotermia, a nawet energetyka jądrowa. Ta ostatnia zyskała poparcie polskiego rządu i zaczyna być promowana na szeroką skalę, choć należy do technologii których rozwój rodzi wiele pytań o źródła dostaw uranu i technologii, o miejsce składowania odpadów radioaktywnych, o wpływ na lokalne ekosystemy, nie wspominając o ryzyku awarii (od wycieków, po awarie reaktora).

Wykorzystanie wiatru do produkcji energii elektrycznej stanowi ciekawą alternatywę dla technologii konwencjonalnych i energetyki jądrowej.

Warto zauważyć, że przy produkcji energii elektrycznej przez turbiny wiatrowe do atmosfery nie są emitowane gazy cieplarniane, które generowane są podczas spalania paliw kopalnych w konwencjonalnych źródłach generacji (elektrowniach i elektrociepłowniach).

W polskim systemie elektroenergetycznym produkcja 1 MWh energii w oparciu o węgiel kamienny powoduje emisję 0,9 tony CO₂, zaś w oparciu o węgiel brunatny 1,05 tony CO₂. Zastępowanie źródeł konwencjonalnych przez źródła energii odnawialnej pozwala więc na uniknięcie emisji dużej ilości dwutlenku węgla do atmosfery.

Potencjał energetyki wiatrowej

Łączna moc zainstalowana w energetyce wiatrowej w Unii Europejskiej wynosiła na koniec 2010 r. – 84 GW wobec 74 GW na koniec 2009 r. Największą zainstalowaną moc mają Niemcy przed Hiszpanią, Włochami, Francją i W. Brytanią. Na tle innych krajów europejskich o porównywalnym potencjale energii wiatru, Polska nie osiągnęła jeszcze wielkiego sukcesu rynkowego. Polski sektor energetyki wiatrowej boryka się z wieloma problemami, które powodują, iż posiadając potencjał rozwojowy porównywalny do niemieckiego, w ciągu 10 lat rozwoju do grudnia 2010 roku Polska zainstalowała jedynie 1,1 GW mocy w energetyce wiatrowej. Według szacunków Polskiego Stowarzyszenia Energetyki Wiatrowej w Polsce do roku 2020 w farmach wiatrowych może być zainstalowanych około 13 GW mocy, czyli ponad 10 razy więcej niż jest obecnie.

Informacja o zasobach energii wiatru dla terenu Polski dostępna jest w ograniczonym zakresie i jedynie na poziomie ogólnym. Według dostępnych danych szczególnie uprzywilejowane pod względem zasobów wiatru są tereny: Wybrzeża Morza Bałtyckiego, północno-wschodniej Polski (okolice Suwałk i Gołdapi), zróżnicowane orograficznie otwarte tereny Warmii, Mazur i Pomorza, tereny podgórskie Polski Południowej – głównie Podkarpacia i Dolnego Śląska. Potencjalne lokalizacje elektrowni wiatrowych rozważane są także poza tymi terenami, jednak z reguły wymagają one zastosowania turbin wiatrowych o większej wysokości, aby osiągalna prędkość wiatru wzrosła do wartości opłacalnych ekonomicznie.

Dodatkowo rozwojowi energetyki wiatrowej w Polsce sprzyja wprowadzenie w ostatnich latach nowych typów turbin, przeznaczonych do zastosowania przy niższych prędkościach wiatru.

Od strony technicznej, dotychczasowy rozwój energetyki wiatrowej jest jednak uzależniony głównie od powierzchni dostępnej dla posadowienia turbin wiatrowych i ograniczony przez uwarunkowania infrastrukturalne, środowiskowe oraz ekonomiczne.

Samorząd na straży poprawności inwestycji

W chwili obecnej obowiązek uwzględniania w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy problematyki związanej z zagospodarowaniem lokalnych zasobów OZE jest zapisany w prawie. To bezpośrednie i skuteczne narzędzie wpływu lokalnych władz na kształt nowych inwestycji. Zapisy w prawie są też okazją na uporządkowanie procesu lokalizowania inwestycji OZE, zmniejszenie zakresu konfliktów środowiskowych związanych z rozwojem energetyki odnawialnej oraz są szansą na lepsze planowanie rozwoju sieci elektroenergetycznych, bez których energetyka rozproszona nie może się rozwijać. W praktyce to właśnie gmina opracowuje projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe. Projekt założeń powinien określać: możliwości wykorzystania istniejących nadwyżek i lokalnych zasobów paliw i energii, z uwzględnieniem energii elektrycznej i ciepła wytwarzanych w odnawialnych źródłach energii, energii elektrycznej i ciepła użytkowego wytwarzanych w kogeneracji oraz zagospodarowania ciepła odpadowego z instalacji przemysłowych.

Natomiast szereg koniecznych do uzyskania pozwoleń pozwala skutecznie uniknąć szkodliwego oddziaływania farm wiatrowych na środowisko.

Obowiązek uzyskania decyzji środowiskowej należy do jednego z najtrudniejszych etapów realizacji projektu. To, jakie inwestycje wymagają decyzji środowiskowej, określone jest w rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Dzieli się je na dwie grupy: inwestycje, które wymagają sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko oraz takie, które takiego raportu mogą, ale nie muszą wymagać. Do pierwszej grupy zalicza się inwestycje w elektrownie wiatrowe, których łączna moc nominalna jest nie mniejsza niż 100 MW. W drugiej grupie natomiast wskazane są instalacje wiatrowe o wysokości nie niższej niż 30 m. W przypadku przedsięwzięć wymienionych w drugiej grupie o obowiązku dokonania oceny decyduje organ właściwy do wydania takiej decyzji.

W celu uzyskania takiej decyzji środowiskowej należy złożyć wniosek do właściwego ze względu na położenie planowanej inwestycji wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. Do wniosku należy dołączyć kartę informacyjną przedsięwzięcia obejmującą w szczególności dane dotyczące:

- farmy wiatrowej: rodzaju, skali i usytuowania przedsięwzięcia, powierzchni nieruchomości, na których ma zostać wzniesiona farma wiatrowa oraz dotychczasowego sposobu jej wykorzystywania, jak również pokrycia nieruchomości szatą roślinną, rodzaju technologii, która ma zostać zastosowana przy realizacji przedsięwzięcia, ewentualnych wariantów realizacji przedsięwzięcia, przewidywanej ilości wykorzystywanej wody, surowców, materiałów, paliw oraz energii
- ochrony środowiska: rozwiązań chroniących środowisko, które mają zostać zastosowane przy realizacji przedsięwzięcia, rodzajów i przewidywanych ilości wprowadzanych do środowiska substancji lub energii przy zastosowaniu rozwiązań chroniących środowisko, możliwego transgranicznego oddziaływania przedsięwzięcia oraz obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy o ochronie przyrody (m.in. obszary Natura 2000).

Istotnym ograniczeniem dla rozwoju energetyki wiatrowej jest występowanie i powiększanie się obszarów chronionych, w tym obszarów chronionych w sieci NATURA 2000. Należy podkreślić, że ochrona obszarowa nie wyklucza, przynajmniej w niektórych przypadkach, lokalizacji elektrowni wiatrowych; ostateczne decyzje zależą jednak od władz lokalnych i regionalnych.

Wiatraki a społeczeństwo

W ostatnich latach rośnie aktywność środowisk protestujących przeciwko budowie nowych farm wiatrowych. Co warto podkreślić – protesty są znacznie słabsze lub w ogóle ich nie ma w regionach, w których energetyka wiatrowa jest już rozwinięta. Źródło protestów tkwi często w braku elementarnej wiedzy, czasami wynika z uzasadnionych obaw (np. z powodu niskiej wiarygodności inwestora) a czasami protest ma na celu pozyskanie dodatkowych dochodów (działania

sprzeczne z etyką, a czasami elementarną uczciwością). Przeciwnicy farm wiatrowych organizują m.in. protesty, podczas których demonstrują przeciw niszczeniu środowiska naturalnego i stawianiu elektrowni zbyt blisko zabudowań mieszkalnych. Jako główne argumenty przeciw elektrowniom wiatrowym podawane są najczęściej: choroba wibroakustyczna, ryzyko odpadnięcia łopaty wiatraka, odpadanie kawałków lodu od łopat w okresie zimowym, zabijanie ptaków, czy też nagłe choroby zwierząt gospodarstw domowych po ogłoszeniu planów budowy farm wiatrowych i zniekształcanie krajobrazu.

Działania tego rodzaju podejmowane są w wielu państwach, w których rozwija się energetyka wiatrowa i Polska nie wyróżnia się w istotny sposób na ich tle. Niemniej, zjawisko w naszym kraju ma obecnie charakter dynamiczny i jednoznacznie szkodliwy dla rozwoju odnawialnych źródeł energii. Rozpowszechnianie negatywnego wizerunku inwestycji wiatrowych, niezależnie od tego, czy prowadzone z użyciem argumentów mających czy też niemających potwierdzenia w rzeczywistości, wywiera już dziś i może wywierać w narastającej skali także w przyszłości określony nacisk na administrację państwa.

Wiatr napędza gminne budżety

Ile tak naprawdę gminy zarabiają na energetyce wiatrowej, czy zmiana krajobrazu jest warta swojej ceny, czy są inne wymierne korzyści dla mieszkańców? Na te pytania najlepiej odpowiada się pokazując konkretne przykłady. Wolin, Margonin, Wicko – te nazwy miejscowości kojarzone są z wiatrakami. Zajrzyjmy więc do ich gminnych budżetów i sprawdźmy, czy wiatr naprawdę je napędza.

Oprócz bezpośrednich wpływów podatkowych samorządową kasę może zasilić również czynsz dzierżawny lub udział w zyskach, jeśli farma stanie na terenach gminy. Dlatego wiele gmin „oddolnie” zabiega o postawienie na swoim terenie farm wiatrowych, a potencjalnych inwestorów samorządowcy witają z otwartymi ramionami. Budowa farmy wiatrowej to często poprawa sieci drogowej na koszt inwestora. I to nie tylko głównych dróg i skrzyżowań, ale też i budowa sieci dróg na polach pomiędzy wiatrakami, z których później chętnie korzystają rolnicy.

Sztandarowym przykładem udanej symbiozy gminy i farmy wiatrowej jest Wolin. Roczne wpływ do budżetu z tytułu umiejscowienia w gminie farmy to około 2,8 mln zł. Dodatkowo Wolin otrzymał nieodpłatnie nowy samochód do przewozu osób za 180 tys. zł, a w miejscowości Sierosław wybudowane zostało boisko.

Z pieniędzy, które dzięki wiatrakom wpłynęły do kasy gminy zrealizowano dotychczas takie przedsięwzięcia jak:

- budowa oczyszczalni ścieków w Wiejkowie,
- doprowadzenie wody do miejscowości: Jagniątkowo i Wiejkowo
- remont drogi powiatowej 0015 prowadzącej od drogi krajowej S3 w kierunku Wiejkowa.

Doskonałym przykładem wykorzystania wpływów z inwestycji jest również gmina Wicko. Na rozwój gminy jej władzom udało się pozyskać środki od kilku inwestorów z branży energetyki wiatrowej. Od jednej spółki gmina otrzymała darowiznę na remont miejscowego ośrodka kultury i 70 tys. na zakup busa dla osób niepełnosprawnych. 300 tys. zł druga firma przekazała na rozbudowę sali gimnastycznej przy szkole w Maszewku. Gmina ma otrzymać kolejne 100 tys. zł na inwestycje związane z chodnikami i oświetleniem ulicznym w miejscowościach Białogard i Wicko od następnej firmy, która chce postawić w gminie 7 siłowni wiatrowych. Jeszcze kolejny inwestor, który chce rozpocząć budowę 20 wiatraków pomiędzy Wickiem a Wrześciem zadeklarował przeznaczenie na modernizacji drogi gminnej do Wrześcia na ponad milion złotych.

Gmina Margonin, gdzie zlokalizowana jest obecnie największa farma wiatrowa w Polsce, odnotowała wzrost wpływów do budżetu na poziomie 3,5 miliona zł rocznie. Błyskawicznie znalazła się w pierwszej 10 najbogatszych gmin w Wielkopolsce. Pieniądze jakie wpływają do kasy gminy z tytułu inwestycji w farmy wiatrowe to około 25% jej całego budżetu. Władze przeznaczyły je na przebudowę margonińskiego rynku oraz budowę hali widowiskowo-sportowej. Ponadto dobra sytuacja finansowa gminy umożliwiła dokończenie budowy kanalizacji w gminie oraz elektrycznego wyciągu do nart wodnych na Jeziorze Margonińskim. Cele bardzo od siebie odległe, ale równie mocno cieszą mieszkańców.

To tylko nieliczne przykłady gmin, które wykorzystują wiatr do napędzania swoich budżetów.

Źródło energii wiatru do produkcji energii elektrycznej pozwala na osiągnięcie przez samorządy lokalne szeregu korzyści ekologicznych, społecznych i gospodarczych.

Kolejna korzyść dla gminy to dochody z tytułu dzierżawy gruntów komunalnych oraz wpływy z tytułu udziału gminy w podatku PIT i CIT. Instalacje elektrowni wiatrowych przynoszą dochody z tytułu dzierżawy gruntów rolnych co z kolei wpływa na stabilizację dochodów rolników, a pośrednio ma wpływ na płatność podatku rolnego.

Wiatr daje nowe miejsca pracy

Instalacja nowych mocy w energetyce wiatrowej pociąga za sobą również tworzenie nowych miejsc pracy. Obecnie, w Europie sektor ten zapewnia ponad 150 tys. pełnoetatowych stanowisk pracy. Używając wskaźników EWEA odnośnie miejsc pracy przypadających na 1 MW zainstalowanej mocy, przypada około 15 miejsc pracy. Są to wskaźniki obowiązujące na poziomie krajowym i nie są przeliczalne w prosty sposób na poziom regionalny. Obecnie w Polsce zatrudnionych jest około 2 tys. osób w sektorze energetyki wiatrowej. Należy również podkreślić, że w regionach intensywnego wzrostu energetyki wiatrowej z reguły lokalizowane są przedsiębiorstwa produkujące komponenty i urządzenia, rozwijają się także firmy instalacyjne i serwis turbin wiatrowych. W kolejnych etapach rozwoju rynku energetyki wiatrowej (po spowolnieniu tempa wzrostu rynku regionalnego), dzięki zdobytemu doświadczeniu, mogą one dostarczać produkty i świadczyć usługi także w innych regionach lub krajach.

Należy jednak głównie pamiętać, że beneficjentem rozwoju energetyki wiatrowej w Polsce jest całe społeczeństwo. To na państwie spoczywa obowiązek efektywnej redukcji emisji gazów cieplarnianych i realizacji celów związanych z Pakietem „3x20%”. Na szczęście dzięki wyjątkowym cechom energetyki wiatrowej państwo może realizować ten obowiązek w szerszym kontekście korzyści.

Autor jest specjalistą ds. energetyki wiatrowej
i członkiem Polskiego Stowarzyszenia Energetyki Wiatrowej

Nasi partnerzy

Wywiad z Ianem Smithem, Dyrektorem zarządzającym Community Energy Plus

Część 2

Czy inicjatywy takie jak Cornwall Sustainable Energy Partnership były gdziekolwiek kopiowane?

CSEP zainspirowało utworzenie londyńskiego porozumienia energetycznego oraz Forum Odnawialnej Energetyki w Orkney. Podpisaliśmy z nimi memorandum porozumienia.

Na co należy zwrócić szczególną uwagę, jeśli chce się podążać śladem Kornwalii?

Ważne jest, aby zaangażować każdego, kto może grać jakąś rolę w osiągnięciu twoich celów, począwszy od doświadczonych polityków poprzez społecznych liderów do indywidualnych mieszkańców. Trzeba zapewnić, aby komunikacja i sposób wymiany informacji był dostosowany tak, aby do każdej z grup docierała odpowiednio dobrana wiadomość oraz osiągalne dla niej cele.

Co by Pan doradził polskim samorządom, jeśli te chciałyby stymulować gospodarkę niskowęglową? Gospodarka niskowęglowa zależy od usług profesjonalistów od efektywności energetycznej oraz zaopatrzenia w odnawialną energię. Ważne jest, aby osoby odpowiedzialne za edukację zau-

wały na to zapotrzebowanie i umożliwiły wykształcenie wykwalifikowanej siły roboczej, która jest w stanie podjąć się prac w przedsiębiorstwach, dla których tworzone są korzystne warunki do rozwoju.

Jakie są zyski z promocji niskowęglowego rozwoju?

Gospodarka niskowęglowa oferuje znacznie więcej niż korzyści środowiskowe – zużywanie energii w sposób bardziej efektywny i wykorzystywanie energetyki odnawialnej ma także sens finansowy, jako że organizacje i obywatele zyskują dzięki mniejszym rachunkom za prąd przyczyniając się jednocześnie do bezpieczeństwa energetycznego.

Życie w dobrze ocieplonym domu sprawia, że mieszkanie jest cieplejsze i zdrowsze i może także zredukować liczbę wizyt u lekarza wśród osób, które żyły dotychczas w zagrożeniu chorobami wywołanymi zimą i wilgocią w domach. W Kornwalii zajęcie się nadmiernym zimą w mieszkaniach przyniosło zysk w wysokości równej rocznemu budżetowi brytyjskiej służby zdrowia.

Kornwalia stała się liderem w absorpcji środków unijnych w Wielkiej Brytanii. Mógłby Pan zdradzić kilka tajemnic tworzenia dobrych projektów?

Konsultacje z partnerami na etapie tworzenia projektu są ważne, ponieważ ich kolektywna wiedza pomaga wzmocnić projekt. Zaangażowanie partnerów daje im także poczucie własności nad daną ideą i chęć do poszukiwania współfinansowania.

Zapewnienie osobnego stanowiska poświęconego oddziaływaniu na politykę europejską i rozwój ciekawych projektów. W naszym przypadku obszary wiejskie, peryferyjne zostały praktycznie poza unijnymi politykami i kryteriami oceny projektów. Z tego powodu przystąpiliśmy do Konferencji Regionów Peryferyjnych i Nadmorskich, aby pilnować naszych spraw.

Wiele działań podjęliśmy po to, by być obecnym i widocznym w Europie. Wchodziły w to: współpraca sieciowa (ang. networking) w Brukseli, prezentacje na międzynarodowych konferencjach, wystawy podczas targów i spotkania z odpowiednimi komisarzami. Zapraszaliśmy także komisarzy do nas, aby zobaczyli naszą pracę.

Trzeba zrozumieć, że energia to sprawa horyzontalna z możliwością generowania zysku dla społeczeństw, gospodarki i środowiska, odpowiednia dla większości źródeł finansowania. Taka konstatacja także była istotna dla powodzenia naszych projektów.

W jaki sposób udało Wam się namówić 51 000 mieszkańców z aż 22000 domów w Kornwalii, aby uczestniczyły w Waszych programach efektywności energetycznej?

Nasz nagrodzony program “Home health” zapewnił darmowe porady w zakresie efektywności energetycznej oraz darmowe rozwiązania dla grupy docelowej – społeczności z biednych obszarów Kornwalii. Informacja była rozpowszechniana na szereg różnych sposobów, z których najważniejszym była sieć lokalnych gabinetów lekarskich i punktów usługowych. Współpraca z ludźmi zaufania funkcjonującymi w danej społeczności zapewniła, że duża liczba gospodarstw domowych zdecydowała się na rozpoznanie ich potrzeb energetycznych.

Zaufani pośrednicy nadal spełniają swoją rolę w rozpowszechnianiu świadomości w zakresie efektywności energetycznej, w szczególności promując nasz darmowy lub rabatowy program izolacji domów dla obywateli zagrożonych ubóstwem energetycznym (ang. Fuel Poverty), zdefiniowanym jako wydatek więcej niż 10% domowego budżetu na ogrzewanie.

Informowanie o finansowych korzyściach z efektywności energetycznej grało główną rolę w przekonaniu Kornwalijczyków do uczestnictwa w naszych programach oszczędnościowych.

W jaki sposób mieszkańcy Kornwalii zyskują żyjąc w regionie niskowęglowego rozwoju?

Tak jak oszczędzanie pieniędzy na rachunkach za energię, doświadczanie ciepła w domu czy w konsekwencji lepszego zdrowia, korzyści dla Kornwalijczyków były związane także z możliwością zatrudnienia i szkoleń związanych z powstającą gospodarką niskowęglową.

Wywiad i tłumaczenie z języka angielskiego: Wojciech Szymalski

Więcej na temat zarządzania partnerstwem CSEP można dowiedzieć się ze studium przypadku umieszczonym na stronie Managenergy: <http://www.managenergy.net/resources/113>.

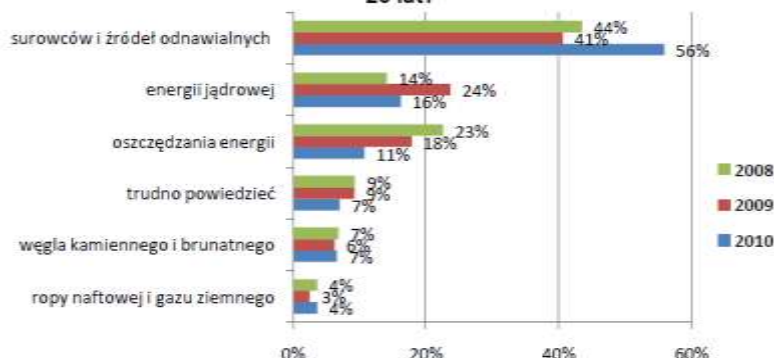
Pierwsza część wywiadu, w której Ian Smith powiedział jak skutecznie zbudować partnerstwo publiczno-prywatne ukazała się w poprzednim wydaniu newslettera (marzec 2011).

Cały wywiad znajduje się także na stronie http://www.chronmyklimat.pl/doklip/10700-droga_ku_niskoemisyjnosci_przyklad_z_kornwalii.

„Z energetyką przyjazną środowisku za pan brat”

Polacy chcą rozwoju alternatywnych rodzajów energii – wynika z badań Instytutu na rzecz Ekorozwoju*. 56% respondentów popiera **politykę mającą głównie wykorzystywać surowce i źródła odnawialne. Pokazuje to, iż Polacy chcą większego rozwoju energetyki przyjaznej środowisku. Wyrażają zgodę w 85% na dofinansowanie jej ze źródeł publicznych!** Tradycyjne rodzaje polityki energetycznej, oparte na węglu oraz ropie naftowej i gazie ziemnym wskazała zdecydowana mniejszość respondentów (7%), **co można uznać za sporą rewolucję mentalną, gdyż Polacy chcą rozwoju w kraju alternatywnych rodzajów energii!**

Jaki, Pana(i) zdaniem, rodzaj polityki energetycznej powinien być rozwijany w Polsce w perspektywie 20 lat?

W celu przybliżenia tematyki energii ze źródeł odnawialnych, Instytut na rzecz Ekorozwoju w ramach projektu „Z ENERGETYKĄ PRZYJAZNĄ ŚRODOWISKU ZA PAN BRAT” realizowanego we współpracy z Krajową Agencją Poszanowania Energii oraz Instytutem Energetyki Odnawialnej, a finansowanym przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przygotowuje cykl materiałów edukacyjnych. W ramach projektu powstaną: broszury, ulotki oraz raporty o stanie rozwoju energetyki ze źródeł odnawialnych w różnych regionach Polski. Tematyka, która w nich zostanie poruszona to między innymi: biogazownie, budownictwo pasywne, efektywność energetyczna, energetyka wiatrowa, słoneczna, oparta na biopaliwach i energetyka wodna.

Wszystkie materiały edukacyjne będą dostępne bezpłatnie w połowie roku 2011 w Instytucie na rzecz Ekorozwoju oraz na stronie www.ine-isd.org.pl.

*„Z ENERGETYKĄ PRZYJAZNĄ ŚRODOWISKU ZA PAN BRAT” BADANIE ŚWIADOMOŚCI EKOLOGICZNEJ POLAKÓW 2010 zrealizowane przez Instytut na rzecz Ekorozwoju, finansowane przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Bezpłatnie dostępny na www.ine-isd.org.pl

ENERGETYKA ROZPROSZONA

Andrzej Kassenberg

Współczesny świat nie może obyć się bez energii czy to w postaci energii elektrycznej ciepła czy paliw transportowych. One decydują o standardzie i jakości życia oraz pozwalają na funkcjonowanie gospodarki. Dlatego tak ważnym staje się zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i to nie tylko w wymiarze poszczególnych krajów ale przede wszystkim dla pojedynczego gospodarstwa domowego, przedsiębiorstwa czy jednostki osadniczej.

W wymiarze świata od dziesiątków lat energię pozyskuje się z paliw kopalnych takich jak węgiel, ropa naftowa czy gaz ziemny. Stanowiły one w 2008 r. wg Międzynarodowej Agencji ds. Energii (MAE) 81% światowego zapotrzebowania na energię pierwotną. Jeżeli nie nastąpi zasadnicza zmiana polityki to w roku 2030 udział ten spadnie jedynie do 80%. Z dwóch punktów widzenia jest to niekorzystne. Przede wszystkim wzrasta zapotrzebowanie na energię, gdyż rośnie liczba ludności (6,8 md w 2010 przy prognozie 8,1 md w roku 2030) przy wyczerpywaniu się taniego dostępu do paliw kopalnych, a po drugie wzrasta emisja gazów cieplarnianych w wyniku spalania paliw kopalnych (bez zmiany polityki emisja wzrośnie o 37% między rokiem 2005 na 2030). Wpłynęłoby to na zasadniczy wzrost efektu cieplarnianego prowadzącego do poważnych, negatywnych konsekwencji w wyniku zmian klimatu. Dlatego tak ważnym staje się oszczędne użytkowanie energii i zmiana z paliw kopalnych na źródła odnawialne. Wg MAE aby zasadniczo spowolnić zmiany klimatu wcześniej wymienione udział na świecie odnawialnych źródeł powinien stanowić co najmniej 20% w 2030 roku przy obecnych ok. 13%. Niektóre kraje idą daleko dalej i tak Dania ogłosiło program, że w roku 2050 nie będzie użytkować paliw kopalnych. Unia Europejska także postawiła na odnawialne źródła energii (OZE) przyjmując zobowiązanie uzyskania w roku 2020 co najmniej 20% udziału OZE w energii finalnej, różnicując cele dla poszczególnych państw. Polska przyjęła zobowiązanie 15% przy dzisiejszej wielkości ok. 8%.

Ta zasadnicza zmiana energetyki w kierunku poszukiwania oszczędności oraz rozwoju odnawialnych źródeł, które przeważnie występują w rozproszeniu i w postaci małych jednostek, prowadzi do istotnej zmiany paradygmatu tego sektora. Na świecie dokonuje się więc rewolucja w zakresie zaopatrzenia w energię. Odchodzi się od wielkich systemowych obiektów energetycznych na rzecz energetyki rozproszonej powiązanej z wprowadzaniem inteligentnych systemów zarządzania energią i rozwojem odnawialnych jej źródeł. Rozwiązania te stają się bardziej konkurencyjne niż duża tradycyjna energetyka, przede wszystkim ze względu na krótszy czas budowy i mniejsze ryzyko inwestycyjne, a do tego można uzyskać w nich wysoką sprawność i niższe koszty produkcji w skojarzeniu tj. produkcja jednocześnie energii elektrycznej i ciepła użytkowego. Obiekty takie można lokalizować blisko odbiorców obniżając koszty przesyłu i dystrybucji. Podejmowane procesy demonopolizacji i prywatyzacji przyczyniają się do wzrostu zainteresowania inwestorów budową takich instalacji. Do energetyki rozproszonej zalicza się tu jednostki wytwórcze współpracujące z sieciami niskich i średnich napięć (na terenach poza dużymi miastami) przede wszystkim o mocy nie przekraczającej 5 MW często produkujące energię elektryczną z energii odnawialnych lub niekonwencjonalnych, równie często w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła lub chłodu. Jednocześnie energetyka rozproszona, bazująca na odnawialnych źródłach energii stanowi, obok oszczędzania energii, najtańszy sposób wypełnienia zobowiązań w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych wynikających z Pakietu energetyczno-klimatycznego. W istotny sposób służy to rozwojowi produkcji instalacji dla energetyki rozproszonej, przyczyniając się do budowania przewagi konkurencyjnej gospodarki czy tworzenia miejsc pracy.

Na tę dynamicznie zmieniającą się sytuację na świecie nakłada się trudna i złożona sytuacja w polskiej energetyce. Po dwudziestu latach przemian sektor ten, chroniony w różny sposób przez państwo, jest zacofany i wymaga zasadniczych reform, co oznacza konieczność podjęcia strategicznych decyzji i ich konsekwentne realizowanie przez następne kilkana-

ście lat, niezależnie od opcji politycznych. Te rozwiązania nie mogą już być dalej odsuwane w czasie. Dzisiejszą sytuację sektora energetycznego można sprowadzić do następujących stwierdzeń:

- niska efektywność energetyczna gospodarki – 2,4 krotnie mniej korzystna niż średnia UE2,
- słabo rozwinięty rynek energii zdominowany przez państwowe skonsolidowane korporacje energetyczne.
- bardzo słaba dywersyfikacja źródeł i paliw, z nadal dominującą pozycją węgla w produkcji energii elektrycznej przekraczającą 90%,
- wysoka emisyjność wynikająca z niskiej efektywności wytwarzania energii elektrycznej (sprawność ok. 36% przy możliwościach sięgających 50%) i dominacji węgla zwłaszcza brunatnego w jej wytwarzaniu – wg Europejskiej Agencji Środowiska sięgająca na rok prawie 1,5 kg CO₂eq/EUR PKB,
- znaczne zaniedbania w wytwarzaniu, dystrybucji i przesyłce zwłaszcza energii elektrycznej objawiające się bardzo przestarzałym majątkiem wytwórczym (40% mocy ma 40 lat lub więcej). Sieci elektroenergetyczne są w złym stanie technicznym oraz ich topologia jest niewłaściwa. Daleko posuniętej jest dekapitalizacji i wyniszczenia technicznego, co nie gwarantuje odpowiedniej jakości usług energetycznych na całym obszarze naszego kraju.

W związku z tym podstawowe dylematy stojące przed energetyką Polską to:

- zapewnienie wystarczającej produkcji energii elektrycznej po roku 2015, kiedy można spodziewać się znacznych deficytów,
- spełnienie wymagań Pakietu energetyczno-klimatycznego do roku 2020 oraz dalszej redukcji gazów cieplarnianych na poziomie 95% do roku 2050,
- doprowadzenie do zapewnienia usług energetycznych na wysokim poziomie na terenie całego kraju,
- wykorzystanie sektora energetycznego do budowania przewagi konkurencyjnej polskiej gospodarki.

Obecnie Polska stoi przed ogromnym wyzwaniem dotyczącym przyszłego kształtu energetyki. Kontynuowanie tradycyjnego kierunku, z dominacją dużych elektrowni silnie powiązanych z kopalniami, może oznaczać spowolnienie wdrażania oszczędzania i poszanowania energii, czy też wolniejszy rozwój odnawialnych źródeł energii, a także opóźnienie wdrażania rozwiązań innowacyjnych. Biorąc pod uwagę ww. dylematy i presję czasu do ich rozwiązania niezbędnym jest odejście od tradycyjnego systemu na rzecz dominacji energetyki rozproszonej, z jednoczesnym tworzeniem warunków do rozwoju energetyki odnawialnej poprzez coraz szersze stosowanie nowych technologii takich jak np.:

- kolektor słoneczny;
- mikrowiatrak (znaczny potencjał technologii potwierdza rozwój konstrukcji umożliwiający wzrost sprawności mikrowiatraków do 60% w porównaniu ze sprawnością 30% dla klasycznych konstrukcji);
- pompa ciepła (o potencjale technologii świadczy wzrost jej sprawności do wartości nawet ponad 5 w porównaniu ze sprawnością około 3 kilka lat temu);
- dom pasywny (o przyszłości domu pasywnego zdecyduje to, czy architekci są zdecydowani zmienić jego estetykę w sposób zapewniający zrównanie kosztów domu pasywnego i tradycyjnego),
- samochód elektryczny (o przyszłości samochodu elektrycznego zdecyduje to, że energia pierwotna potrzebna do jego napędu może być nawet trzykrotnie mniejsza niż w wypadku samochodu tradycyjnego, a koszt „paliwa” – przy obecnych relacjach cen paliw transportowych i energii elektrycznej – nawet pięciokrotnie niższy, w dodatku bez dyskutowania korzyści, które pojawią się przy internalizacji kosztów uprawnień do emisji CO₂; oczywiście, pozytywne efekty związane z samochodem elektrycznym będą mogły zaistnieć jeżeli nie nastąpi eskalacja konsumpcjonizmu objawiająca się znacznym wzrostem ich liczby i długości podróży);
- mikrobiogazownia (o potencjale technologii decyduje jej użyteczność w procesie modernizacji i rozwoju średnio-towarowych gospodarstw rolnych; mikrobiogazownia umożliwia ich uprzemysłowienie, ale też umożliwia najbardziej zrównoważoną utylizację odpadów rolniczych i komunalno-bytowych w gospodarstwie oraz zapewnienie gospodarstwu bardzo wysokiego bezpieczeństwa energetycznego);
- biogazownia (o potencjale technologii decyduje jej użyteczność w procesie syntezy bezpieczeństwa energetycznego, żywnościowego i ekologicznego oraz syntezy ekonomiki w wymienionych trzech obszarach: biogazownia NaWaRo jest obecnie najbardziej efektywną technologią możliwą do wykorzystania w obszarze rolnictwa energetycznego, ogólnie biogazownia rolnicza umożliwia zrównoważoną utylizację odpadów pochodzących z dużych

obiektów hodowanych i z przetwórstwa rolno-spożywczego, a także umożliwiła zapewnienie wysokiego bezpieczeństwa energetycznego gminie wiejskiej, w której jest zlokalizowana);

- źródło ORC (na potencjał tej technologii wpływa głównie użyteczność w sytuacjach cechujących się potrzebą lokalnego zagospodarowania dużych zasobów biomasy leśnej i podobnej, a także zasobów pochodnych, występujących łącznie z dużym zapotrzebowaniem na ciepło);
- minirafineria lignocelulozowa (technologia produkcji biopaliw płynnych drugiej generacji, m.in. z substratów odpadowych w produkcji rolnej na rynek żywnościowy, czyli z zasobów znajdujących się całkowicie poza konkurencją z żywnością);
- ogniwo fotowoltaiczne (o potencjale tej technologii świadczą choćby takie fakty: komercyjna efektywność energetyczna wzrosła na świecie w ciągu dwóch lat z 10% do 20%, a osiągalna – z 20% do 35%; ceny ogniw fotowoltaicznych, w przeliczeniu na moc szczytową, zmalały w Niemczech w 2009 roku o 25%, a osiągnięcie pełnej, bez systemów wsparcia, rynkowej konkurencyjności technologii jest prognozowane na lata 2012–2015);
- spalarnia śmieci, a także technologie plazmowe utylizacji śmieci i inne (technologie, które poprawiają ekonomikę utylizacji odpadów komunalnych);
- elektrownia wodna ultraniskospadowa (technologia zwiększająca zasoby ekonomicznego wykorzystania rzek do produkcji energii elektrycznej).

Przyjęcie takiego rozproszonego modelu energetyki oznacza zasadniczą zmianę widzenia relacji jednostka wytwórcza, przesył, dystrybucja i odbiorca. Strategia rozwoju energetyki rozproszonej w istotny sposób powinna być powiązana z budowaniem efektywnych (w sensie energetycznym) i bazujących na odnawialnych źródłach energii, strukturach przestrzennych, które można zdefiniować następująco :

- dom „energetyczny” (potencjał zastosowania: istniejących 2,5 mln gospodarstw rolnych, 3 mln domów jednorodzinnych oraz 10 tys. nowych domów budowanych rocznie; istotą jest wykorzystanie ofert przemysłu urządzeń rozproszonej energetyki do zintegrowanego zarządzania na rzecz pokrycia potrzeb obejmujących energię elektryczną, komfort cieplny, transport, a zwłaszcza budowa oddolnego filaru indywidualnego bezpieczeństwa energetycznego); wykorzystanie kolektorów słonecznych w samochodach elektrycznych, ogniwach fotowoltaicznych oraz technologiach „złożonych” ;
- gospodarstwo rolne „energetyczne” (potencjał - 100 tys. gospodarstw utrzymujących się dotychczas wyłącznie z produkcji rolnej; istota to dywersyfikacja produkcji i ryzyka gospodarstwa, utylizacja odpadów, budowa oddolnego filaru indywidualnego bezpieczeństwa energetycznego); wykorzystanie kolektorów słonecznych w mikrobiogazowniach, ogniwach fotowoltaicznych oraz technologiach „złożonych”;
- gmina wiejska „energetyczna” (istnieje 1600 gmin wiejskich; istota: wykorzystanie zasobów rolnictwa energetycznego, utylizacja odpadów, budowa oddolnego filaru bezpieczeństwa energetycznego w ramach infrastruktury krytycznej); wykorzystanie kolektorów słonecznych w ogniwach fotowoltaicznych, elektrowniach wodnych ultraniskospadowych oraz technologiach „złożonych”;
- miasto (osiedle) „energetyczne” (istota: włączenie transportu w obszar energetyki miasta, utylizacja odpadów, budowa oddolnego filaru bezpieczeństwa energetycznego w ramach infrastruktury krytycznej; wykorzystanie kolektorów słonecznych w samochodach elektrycznych, ogniwach fotowoltaicznych oraz technologiach złożonych).

Dokonanie takiej zasadniczej zmiany wymaga istotnego wzmocnienia pozycji i odpowiedzialności władz lokalnych za zapewnienie w energię w postaci małych lokalnych hybrydowych, inteligentnych systemów energetycznych. Wydaje się, że poziom gminy, który obecnie odpowiada za planowanie energetyczne na poziomie lokalnym jest niewystarczający do spojrzenia na całość problematyki energetycznej na tym poziomie. Tak więc istotna część uprawnień z poziomu centralnego (rządowego) powinna być alokowane na poziom niższy, do powiatów, które mogłyby skutecznie koordynować i budowanie takich lokalnych systemów (uzupełniać gminne planowanie) winno być powierzone powiatom. One powinny dokonywać integracji planów gmin w celu tworzenia ww. systemów energetycznych jak i także prowadzić lokalne ośrodki promocji i informacji o energetyce rozproszonej służących pomocą oraz fachową poradą zarówno władzom lokalnym jak i lokalnym dystrybutorom energii, a może przede wszystkim końcowym użytkownikom (MŚP, gospodarstwa rolne i gospodarstwa domowe) co do możliwości korzystania z tych źródeł, wykorzystania inteligentnych systemów zarządzania oraz współuczestniczenia w wytwarzaniu i dystrybucji energii. Po odpowiednim przeszkoleniu „pracownikami” tych

ośrodków mogliby być młodzi absolwenci kierunków technicznych z wyższych uczelni, pracujący np. wg zasady Korpusu Pokoju (państwo pokrywa jedynie koszty zakwaterowania, wyżywienia i ubezpieczenia).

Kierunek energetyki rozproszonej ma przynieść obniżenie kosztów rozwoju energetyki i lepsze wypełnienie zobowiązań ekologicznych oraz przyczynić się do tworzenia wielu tysięcy miejsc pracy, w szczególności na terenach wiejskich, a także przy produkcji urządzeń energetyki rozproszonej.

Andrzej Kassenberg jest
Prezesem Instytutu na rzecz Ekorozwoju
www.ine-isd.pl
a.kassenberg@ine-isd.org.pl

Odpady komunalne – stara czy nowa ustawa

Dnia 13 maja br. Sejm przyjął ustawę o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (zmiany dotyczą ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska, Prawa ochrony środowiska, ustawy o odpadach, ustawy o zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym, ustawy o opłacie skarbowej, ustawie o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie, ustawie o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz w ustawie o bateriach i akumulatorach). Teraz ustawą zajmuje się Senat.

Dnia 1 czerwca senacka Komisja Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej oraz Komisja Środowiska złożyły sprawozdanie w tej sprawie. Przegląd poprawek zgłoszonych w toku prac komisji prowadzi do wniosku, że Senat raczej nie wprowadzi wiele korekt w stosunku tego co już przyjął Sejm.

Ustawa wprowadza rewolucję w dotychczasowym postępowaniu z odpadami komunalnymi. Z punktu widzenia legislacyjnego zmian jest tak wiele, że powinny one znaleźć wyraz w zupełnie nowym akcie prawnym. Sam tylko nowo wprowadzony rozdział 3a „Gospodarowanie odpadami komunalnymi przez gminę” liczy 18 nowych artykułów, podczas gdy ustawa obowiązująca w obecnym brzmieniu liczy jedynie 19 artykułów.

Z chwilą wejście w życie nowelizacji gmina obejmie wszystkich właścicieli nieruchomości na terenie gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi, z tym zastrzeżeniem, że przepisy przejściowe wydłużą proces faktycznego przejścia przez gminę odpowiedzialności za odpady komunalne. Takie rozwiązanie oczywiście ma swoje dobre i złe strony. Dobre to z pewnością szansa na ograniczenie zjawiska tworzenia dzikich wysypisk śmieci. Zła strona to ograniczenie możliwości samodzielnego wyboru w drodze umowy, odbiorcy odpadów.

Zgodnie z art. 6c gminy będą obowiązane do zorganizowania odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy. Rada gminy będzie mogła również, w drodze uchwały postanowić o odbieraniu odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne.

Zgodnie z art. 6d wójt, burmistrz lub prezydent miasta będzie obowiązany zorganizować przetarg na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości albo przetarg na odbieranie i zagospodarowanie tych odpadów. W praktyce przepis ten oznacza, że odbieraniem o zagospodarowaniem odpadów nie będą mogły zajmować się jednostki budżetowe i zakłady komunalne gmin. Jednostki budżetowe i zakłady komunalne działają w ramach osobowości prawnej gminy. Udzielenie zamówienia takiemu podmiotowi oznaczałoby zawarcie przez gminę umowy z samym sobą, co stoi w sprzeczności z istotą zobowiązań o charakterze umownym. Do przetargów w zakresie nieuregulowanym ustawie zastosowanie znajdą przepisy ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych. Tylko na marginesie należy wskazać,

że ślad za zmianami w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach nie dokonano nowelizacji art. 14 pkt 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, zgodnie z którym zadania własne jednostki samorządu terytorialnego m.in. w zakresie usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych mogą być wykonywane przez samorządowe zakłady budżetowe. Zastosowanie reguł kolizyjnych dotyczących obowiązywania przepisów prowadzi do wniosku, że pierwszeństwo w stosowaniu będą miały przepisy ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (jako przepisy późniejsze i mające jednocześnie charakter przepisów szczególnych).

W takim stanie prawnym zapewne wiele gmin zdecyduje się na likwidację prowadzonych przez siebie zakładów budżetowych i utworzenie na ich miejsce spółek komunalnych. Dotychczas nie budziło wątpliwości, że przekazanie przez gminę zadań do realizacji spółce, w której gmina posiada 100% udziałów nie wymaga udzielenia zamówienia publicznego. Nowelizacja ustawy wprowadza jednak znaczący wyjątek w tym zakresie -zgodnie z art. 6e spółki z udziałem gminy mogą odbierać odpady komunalne od właścicieli nieruchomości, na zlecenie gminy, jedynie w przypadku gdy zostaną wybrane w drodze przetargu. Powołany przepis z jednej strony jest ukłonem w stronę prywatnych przedsiębiorców. Z drugiej jednak strony jest niemal pewne, że wiele gmin będzie tak formułowało warunki udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia oraz kryteria oceny, aby przy zastosowaniu pozornie obiektywnych zapisów w specyfikacji istotnych warunków zamówienia, uprzywilejować pozycję własnej spółki wśród innych oferentów. Jednocześnie trudno będzie się dziwić takim zabiegom, zwłaszcza w przypadku tych jednostek, które zainwestowały sporo środków aby dokapitalizować własne przedsiębiorstwa komunalne. Pojawia się pytanie w jakim celu ustawodawca wprowadza przepisy, o których z góry wiadomo, że będą omijane? Trudno szukać przyczyn, którymi kierowali się autorzy noweli, uzasadnieniu do projektu ustawy. Może zdarzyć się również sytuacja, że spółki komunalne będą świadczyły usługi na rzecz innych gmin niż gmina będąca właścicielem udziałów/akcji.

LISO na start!

Wkrótce 101 lokalnych współpracowników projektu Dobry Klimat dla Powiatów rozpocznie działania w powiatach. Będą badać, jak powiaty radzą sobie z ochroną powietrza i adaptacją do zmian klimatu.

Właśnie zakończyły się szkolenia **Lokalnych Inicjatorów Społeczeństwa Obywatelskiego**, którzy wspierać będą projekt DOKLIP w powiatach. Lokalni współpracownicy projektu Dobry Klimat dla Powiatów to osoby, które wyróżniają się w swoim środowisku zaangażowaniem w sprawy związane z ochroną środowiska.

Do współpracy wybraliśmy osoby, które chcą promować odpowiedzialne podejście do ochrony klimatu w lokalnej społeczności. Tworząc projekt i powołując LISO przyświecała nam idea pobudzania zaangażowania lokalnych obywateli w sprawy adaptacji do zmian klimatu. W przyszłości planujemy również lokalne debaty – mówi Wojciech Szymalski koordynator projektu.

LISO swoje działania rozpoczną od badań ankietowych przedstawicieli lokalnego biznesu, władz i działaczy społecznych. Wyniki tych badań będą podstawą do poznania rzeczywistego stanu lokalnych działań na rzecz ochrony klimatu i jednocześnie określenia poziomu wiedzy ekologicznej badanych, m.in. urzędników i lokalnych liderów opinii publicznej, osób zaangażowanych w lokalne działania społeczne oraz lokalnych przedsiębiorców.

Lokalni współpracownicy projektu LISO będą również monitorować prasę powiatową pod kątem ilości zawartych informacji o stanie lokalnego środowiska naturalnego. W przyszłości do ich zadań należeć będzie współpraca przy organizowaniu lokalnych debat na temat adaptacji do zmian klimatu w danym powiecie.

Listę osób współpracujących z Instytutem na rzecz Ekorozwoju w ramach projektu Dobry Klimat dla Powiatów można znaleźć na stronie: www.chronmyklimat.pl/doklip

Lokalni Inicjatorzy Społeczeństwa Obywatelskiego

LISO		Powiat	Województwo
Adamska	Agnieszka	jasielski	Podkarpackie
Bajor	Katarzyna	będziński	Śląskie
Bąk	Robert	stalowowolski	Podkarpackie
Błach	Paweł	Radom (MPP)	Mazowieckie
Błaszczuk	Karolina	gorlicki	Małopolskie
Bogumił	Teresa	kozienicki	Mazowieckie
Brykczyńska	Maria	gnieźnieński	Wielkopolskie
Chęć	Anna	bielski (Bielsko-Bała)	Śląskie
Chodkiewicz	Ewa	nowodworski	Mazowieckie
Ciechanowska-Barnuś	Joanna	poznański	Wielkopolskie
Ciurko	Barbara	jarosławski	Podkarpackie
Cylwik	Andrzej	starogardzki	Pomorskie
Duda	Marcin	sztumski	Pomorskie
Dymińska-Czyż	Alina	nowodworski (Nowy Dwór Gdański)	Pomorskie
Ejsymont	Katarzyna	ostródzki	Warmińsko-Mazurskie
Garmot	Maria	olkuski	Małopolskie
Gawior	Paweł	pińczowski	Świętokrzyskie
Gawryłow	Magdalena	Płock (MPP)	Mazowieckie
Gawryłow	Magdalena	płocki	Mazowieckie
Głodowska-Morawska	Ewa	wąbrzeski	Kujawsko-Pomorskie
Gorczyca	Bożena	malborski	Pomorskie
Góral	Agnieszka	toruński	Kujawsko-Pomorskie
Grejner	Grażyna	elbląski	Warmińsko-Mazurskie
Grygoruk	Jędrzej	grajewski	Podlaskie
Grzybek	Katarzyna	rybnicki	Śląskie
Guła	Magdalena	zgorzelecki	Dolnośląskie
Haraśny	Andrzej	jeleniogórski	Dolnośląskie
Janczura	Wojciech	przeworski	Podkarpackie
Karpińska	Zofia	Kraków (MPP)	Małopolskie
Klimek	Tomasz	staszowski	Świętokrzyskie
Kluczek	Michał	makowski (Maków Mazowiecki)	Mazowieckie
Kołodzyński	Wojciech	białski (Biała-Podlaska)	Lubelskie
Kołodziejczyk	Adrian	lubliniecki	Śląskie
Kominek	Agnieszka	Ruda Śląska(MPP)	Śląskie
Kondratiuk	Stanisław	Legnica(MPP)	Dolnośląskie
Kowalik	Elżbieta	parczewski	Lubelskie
Kozieł	Sławomir	żarski	Lubuskie
Kozioł	Damian	buski	Świętokrzyskie
Kulej	Andrzej	koniński	Wielkopolskie
Kyc	Natalia	biłgorajski	Lubelskie
Licznarska	Elżbieta	kościerski	Pomorskie
Łazowy	Artur	pilski	Wielkopolskie

LISO		Powiat	Województwo
Łyczak	Małgorzata	opolski	Opolskie
Maj-Wysokińska	Kinga	poddębicki	Łódzkie
Makowska-Fred	Marta	żniński	Kujawsko-Pomorskie
Mała	Marzena	złotoryjski	Dolnośląskie
Matysiuk	Michał	olecki	Warmińsko-Mazurskie
Michalak	Joanna	włocławski	Kujawsko-Pomorskie
Misiewicz	Michał	wolsztyński	Wielkopolskie
Misiewicz	Patryk	gorzowski	Lubuskie
Moszczyński	Paweł	płoński	Mazowieckie
Nowak	Kamil	kędzierzyńsko-kozielski	Opolskie
Nowicka	Joanna	dzierżoniowski	Dolnośląskie
Ochwat-Marcinkiewicz	Monika	dąbrowski (Dąbrowa Tarnowska)	Małopolskie
Ogonowska-Berk	Hanna	przasnyski	Mazowieckie
Orlińska-Ounissi	Anna	wołomiński	Mazowieckie
Orłowska	Katarzyna	golubsko-dobrzyński	Kujawsko-Pomorskie
Otto	Beata	gołdapski	Warmińsko-Mazurskie
Panak	Marta	skierniewicki	Łódzkie
Paniczko	Stanisław	zambrowski	Podlaskie
Peichert	Anna	tczewski	Pomorskie
Pęgiel	Bożena	tarnowski	Małopolskie
Piekarska	Beata	tomaszowski (Mazowiecki)	Łódzkie
Pietryka	Zofia	milicki (Milicz)	Dolnośląskie
Pietrzyk	Jacek	krakowski	Małopolskie
Piętak	Karolina	Jaworzno(MPP)	Śląskie
Płacek	Piotr	brzeziński	Łódzkie
Podgórna	Izabela	limanowski	Małopolskie
Podwysocka	Jolanta	zgierski	Łódzkie
Pogorzelski	Paweł	moniecki	Podlaskie
Poterski	Ryszard	ślubicki	Lubuskie
Puławska-Rodzik	Anna	polkowicki	Dolnośląskie
Radochoński	Tomasz	przemyski	Podkarpackie
Radochoński	Tomasz	Przemyśl (MPP)	Podkarpackie
Robak	Bogumiła	bełchatowski	Łódzkie
Rogalska	Patrycja	policki	Zachodniopomorskie
Sęk	Ryszard	niżański (Nisko)	Podkarpackie
Sobala	Grażyna	gliwicki	Śląskie
Sochoń	Joanna	ełcki	Warmińsko-Mazurskie
Sontowski	Jakub	działdowski	Warmińsko-Mazurskie
Stepaniuk	Mirosław	hajnowski	Podlaskie
Strzała-Osuch	Katarzyna	kwidzyński	Kujawsko-Pomorskie
Sumińska	Marta	koszaliński	Zachodniopomorskie
Szatan	Sylwia	legnicki	Dolnośląskie
Szczepańska	Magdalena	tomaszowski (lubelski)	Lubelskie
Szeszko	Piotr	gryfiński	Zachodniopomorskie

LISO		Powiat	Województwo
Szustka	Krzysztof	jaworski	Dolnośląskie
Ślipikowski	Arkadiusz	kielecki	Świętokrzyskie
Świerczyńska	Stanisława	włodawski	Lubelskie
Świtaj	Elżbieta	łomżyński	Podlaskie
Urbaniak	Marcin	nowosolski	Lubuskie
Wachowicz	Monika	jędrzejowski	Świętokrzyskie
Walenta-Mazurkiewicz	Justyna	kłobucki	Śląskie
Wiechowska	Maria	drawski	Zachodniopomorskie
Wiśniewski	Roman	wałęcki	Zachodniopomorskie
Witoń	Wojciech	strzelecki (Strzelce Opolskie)	Opolskie
Woderska	Nina	Bydgoszcz (MPP)	Kujawsko-Pomorskie
Woderska	Nina	świecki	Dolnośląskie
Wojciechowska	Zofia	mragowski	Warmińsko-Mazurskie
Wojciechowska	Zofia	olsztyński	Warmińsko-Mazurskie
Wojciechowska	Marzena	radomski	Mazowieckie
Wolny	Michał	Lublin (MPP)	Lubelskie
Wyłudek	Barbara	giżycki	Warmińsko-Mazurskie
Zapadka	Tadeusz	iławski	Warmińsko-Mazurskie
Zaremba	Zofia	tatrzański	Małopolskie
Zasadziński	Mariusz	suski (Sucha Beskidzka)	Małopolskie

O świadomości ekologicznej Polaków w Senacie RP

W dniu 14 czerwca br. Komisja Środowiska Senat RP we współpracy z Instytutem na rzecz Ekorozwoju zorganizowała Seminaryjne Posiedzenie Komisji Środowiska Senatu RP poświęcone poziomowi świadomości ekologicznej Polaków jako szansy budowy „zielonej gospodarki”.

Paneliści: (prof. Michał Kleiber Prezes Państwowej Akademii Nauk, prof. Anna Karmańska prorektor ds. dydaktyki i studentów Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, prof. Witold Orłowski, prof. Andrzej Mizgajski, prof. Piotr Gliński) szeroko dyskutowali na temat różnych aspektów świadomości ekologicznej polskiego społeczeństwa. Wśród poruszanych tematów znalazły się takie problemy jak: budowa innowacyjnej, zielonej gospodarki; wiedza społeczeństwa na temat ekologii i ochrony środowiska; partycypacja obywateli w działaniach związanych z szeroko pojętą ekologią; świadomość przedsiębiorców oraz zasadność ekonomicznych argumentów w dyskursie na temat ochrony środowiska i klimatu.

Inspiracją do dyskusji były badania przeprowadzone przez Instytut na rzecz Ekorozwoju na temat świadomości ekologicznej Polaków. Wyniki tych analiz pokazują, że wiedza na temat środowiska jest w polskim społeczeństwie ciągle niewielka, zwłaszcza w porównaniu do innych obywateli Unii Europejskiej. Co więcej, zestawienie wieloletnich badań Instytutu na rzecz Ekorozwoju pokazało, że grupa Polaków o proekologicznym nastawieniu zmniejszyła się z 31% w 1992 roku, do zaledwie 11% w roku 2008! Z drugiej strony widoczne są tendencje wzrostowe samej świadomości ekologicznej, jest ona jednak płytka i powodowana raczej czynnikami powszechnej mody na ekologię. Większość proekologicznych postaw jest także motywowanych przesłankami ekonomicznymi, takimi jak oszczędność wody, prądu i gazu, związana ze wzrostem cen. Raport Instytutu pokazuje także, że polska młodzież (w wieku 18-24) wykazuje najniższe zainteresowanie i zrozu-

mienie potrzeby bycia proekologicznym. Ma ona również, jak całe społeczeństwo, bardzo niskie zaufanie do wiedzy dostarczanej przez nauczycieli, w tym akademickich.

Bez aktywnej partycypacji Polaków w działaniach na rzecz ochrony środowiska nie można budować zielonej gospodarki. Brak wiedzy w zakresie znaczenia środowiska dla rozwoju i przyszłych pokoleń, wiąże się niewątpliwie z mniejszym poparciem dla polityków, którzy w swych programach wyborczych proponują innowacyjne zmiany gospodarcze zorientowane na ochronę środowiska. To także małe zaangażowanie świata biznesu w rosnący rynek "zielonych" produktów i usług - komentował wyniki raportu dr Andrzej Kassenberg, prezes Instytutu na rzecz Ekorozwoju.

W raporcie, uwidocznił się niepokojący także fakt, że Polacy mają dramatycznie niskie zaufanie do rządu, samorządów, przedsiębiorstw jako do źródeł informacji o środowisku. Co więcej, Polska gospodarka wykazuje niską skłonność do ekoinnowacji. Powodem tego może być niska świadomość ekologiczna oraz niewystarczająca wiedza z zakresu ochrony środowiska wśród polskich przedsiębiorców. Brak systemowych rozwiązań prawnych promujących proekologiczne podejście do gospodarki nie zachęca polskiego biznesu do zmian w „zielonym kierunku”.

Jest bardzo wiele regulacji najróżniejszego typu, także fiskalnych, które nie sprzyjają postawom proekologicznym - mówił podczas posiedzenia prof. Michał Kleiber prezes PAN.

Z badań wynika, że Polacy mają przyjazny stosunek do odnawialnych źródeł energii, co daje nadzieję, że odchodzenie od gospodarki opartej na węglu spotka się z akceptacją społeczną. Ważne jest podjęcie działań, aby poziom świadomości ekologicznej Polaków rósł. Dużą rolę musi odegrać szkolnictwo, instytucje państwowe, a także media.

Budowa zielonej gospodarki, to również temat ekologicznej reformy podatkowej. Tutaj także potrzebny jest znacznie wyższy poziom świadomości ekologicznej obywateli, a przede wszystkim polityków.

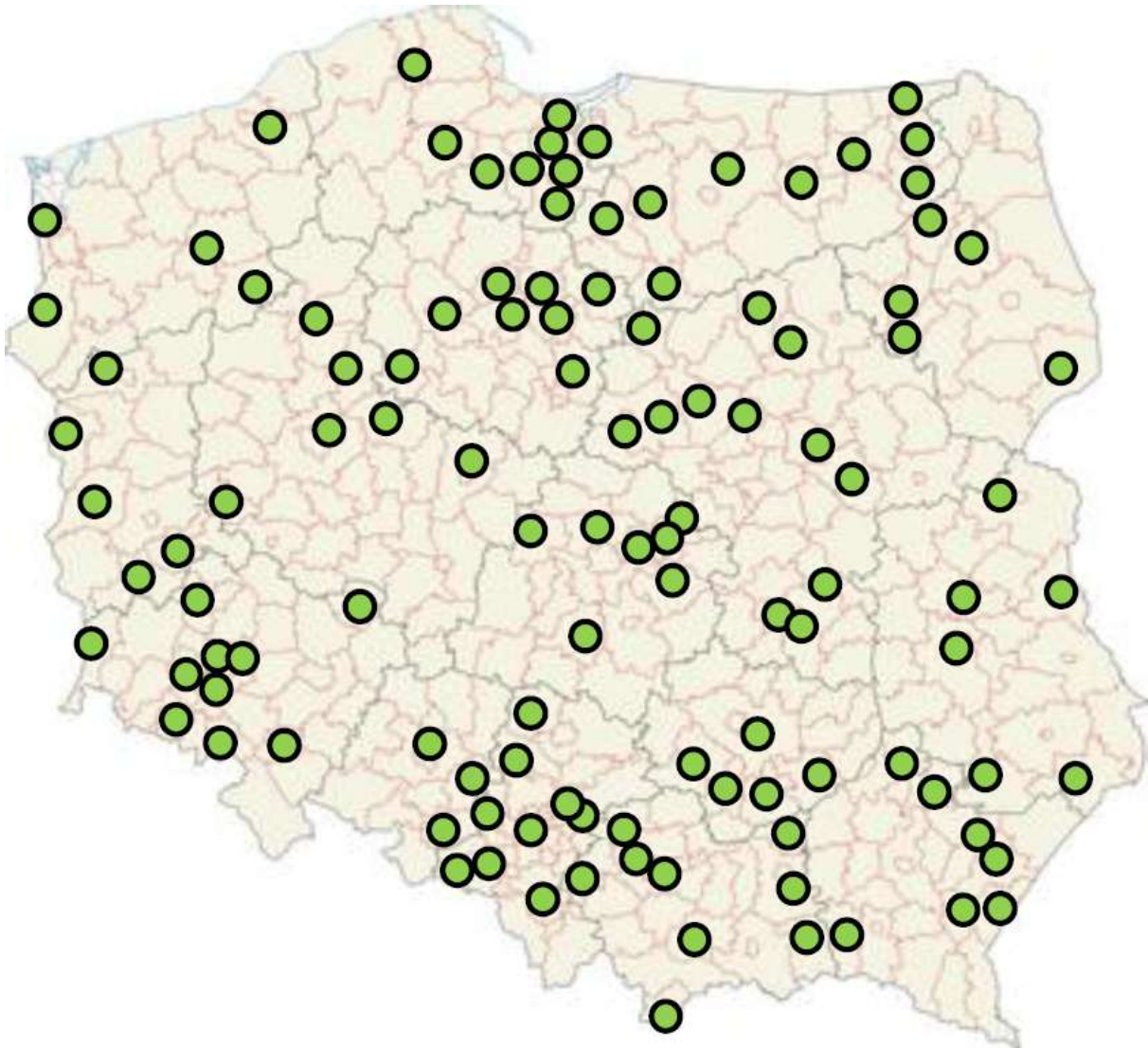
Źle realizowana edukacja ekologiczna nie kształtuje odpowiedniej świadomości poczynając od polityków, przez producentów, samorzdy i konsumentów. W związku z tym mamy do czynienia ze źle przygotowanymi decyzjami na szczeblu centralnym, ze źle przygotowywanymi decyzjami na szczeblu lokalnym, z błędnie podjętymi decyzjami - tłumaczyła sytuację niewiedzy społeczeństwa na temat ekologii Katarzyna Barbara Duczkowska - Małysz. Kwestie związane ze środowiskiem są elementem edukacji, kształcenia, ale też wychowania i kultury. Wszyscy, na każdym szczeblu, muszą jak najszerzej rozumieć kwestie związane ze środowiskiem i jak najszerzej przyczyniać się do tego aby nie ulegało ono degradacji - wyjaśniała profesor warszawskiej SGH.

Zmiany klimatyczne na żywo!

Zmiany klimatu przyczyniły się do nawałnicy 24 lipca 2009 roku, po której Park Miejski w Legnicy przestał być parkiem. Obecnie nakładem funduszy społecznych i ekologicznych park jest odnawiany. Jeśli nie ograniczymy emisji gazów cieplarnianych takie sytuacje będą coraz częstsze!

Aktualna mapa powiatów uczestniczących w projekcie

W drugim numerze newslettera w złym miejscu zaznaczyliśmy na mapie powiat działowski, za co serdecznie przepraszamy.

Kontakt z redakcją: email: tn@zpp.pl, telefon stacjonarny 18 477 86 00, kom. 512 423 027.